

Вінницький національний технічний університет
Факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії
Кафедра безпеки життєдіяльності та педагогіка безпеки

**Теоретико-методологічні засади педагогічних/освітніх досліджень
(Обов'язковий)**

третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Освітня програма **Професійна освіта**
Спеціальність **015 Професійна освіта**
Викладач: **Кобилянський О. В., Дембіцька С.В.**
Мова викладання: **українська**

Семестр – **1**
Кредитів ЕКТС – **4**
Лекцій – **32 год.**
Практичних – **32 год.**
Самостійна робота – **56 год.**
Вид контролю: **диф. залік**

Передумови для вивчення – базується на знаннях інноваційних та психологічних аспектів сучасної освіти, отриманих на попередніх рівнях навчання. Зміна організаційної структури вищої освіти України, поява нових типів ЗВО, впровадження ступеневої системи підготовки фахівців та кредитно-модульної системи організації навчального процесу зумовили необхідність об'єктивного аналізу і удосконалення його змісту, форм і методів та планування освітніх досліджень для перевірки дієвості запропонованих інновацій.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Теоретико-методологічні засади педагогічних/освітніх досліджень» є теоретичні та методологічні основи наукового дослідження в галузі педагогіки та освіти.

Мета сформувати розуміння науки як сфери діяльності людей і професійної діяльності, забезпечити розвиток системного наукового світогляду, здатності аналізувати провідні ідеї, теорії, концепції педагогічної науки та суміжних гуманітарних наук (філософії, соціології, психології тощо), здобувати на цій основі нові знання, критично їх осмислювати і генерувати нові наукові ідеї, визначати методологію дослідження і наскрізно її реалізовувати в процесі самостійної наукової діяльності та написання наукових праць.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач в результаті вивчення дисципліни:

ІК Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері професійної освіти, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове

дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗК-7 Здатність генерувати нові ідеї (креативність) під час вирішення дослідницьких і практичних задач, у тому числі у міждисциплінарних галузях.

ЗК-8 Здатність до володіння культурою наукового дослідження в галузі освіти із використанням інформаційних технологій

ФК-6 Готовність до педагогічної діяльності за основними навчальними програмами дисциплін вищої освіти

Програмні результати навчання:

ПРН3 Застосовувати різні види письмових текстів та усних виступів; розуміти зміст складних текстів з наукових проблем, у тому числі вузькоспеціальних, стилістичні особливості оформлення результатів дослідження у письмовій та усній формі під час роботи в групі з інтернаціональним складом

ПРН6 Формулювати мету професійного і особистісного розвитку, оцінювати власні потенційні можливості, реальність обраних способів і шляхів розв'язання поставлених завдань.

ПРН12 Застосовувати програмні засоби і мультимедіа у науково-педагогічній діяльності та наукових дослідженнях; аналізувати й систематизувати результати досліджень засобами інформаційних технологій.

ПРН14 Застосовувати різні форми, методи і засоби аналізу діяльності викладачів, учителів, закладів освіти; використовувати індивідуальні і групові прийоми прийняття конструктивних рішень щодо організації та управління колективною творчою діяльністю, враховуючи вітчизняний і зарубіжний досвід

ПРН15 Володіти методами і методиками діагностики стану компетентності (навченості, вихованості, ціннісної позиції) учнів, студентів; методами й методиками моніторингу якості знань учнів, студентів для аналізу навчального процесу, його корекції та зміни.

Тематика

Змістовий модуль 1. Наука і наукове пізнання. Методологія педагогічної науки.

Тема 1. Наука як сфера людської і професійної діяльності.

Тема 2. Науковий світогляд дослідника.

Тема 3. Провідні ідеї, теорії, концепції педагогічної науки.

Тема 4. Методологічні підходи в педагогічних дослідженнях.

Змістовий модуль 2. Практичне застосування методології дослідження на різних етапах.

Тема 5. Визначення ідеї, проблеми, теми, актуальності, суперечності дослідження.

Тема 6. Формулювання наукового апарату, гіпотези дослідження

Тема 7. Методологічні основи новизни наукового знання

Тема 8. Методи дослідження на різних етапах педагогічного експерименту

Тема 9. Міждисциплінарний і трансдисциплінарний підходи в педагогічному дослідженні.

Теми практичних занять

1. Теоретичні основи педагогічних/освітніх досліджень
2. Методи та методики педагогічних/освітніх досліджень
3. Аналіз та інтерпретація результатів педагогічних/освітніх досліджень
4. Етичні аспекти педагогічних/освітніх досліджень
5. Використання комп'ютерних технологій у педагогічних/освітніх дослідженнях.

6. Підготовка до проведення самостійного дослідження:
7. Оформлення результатів педагогічних/освітніх досліджень
8. Презентація результатів педагогічних/освітніх досліджень

Самостійна робота

Самостійна робота є складовою підготовки протягом навчального семестру. Метою самостійного опрацювання навчального матеріалу є набуття навичок роботи з базовою і додатковою літературою, формування самостійного творчого мислення. На позааудиторну роботу виноситься вивчення окремих проблем курсу, підготовка до практичних занять, контрольної роботи, колоквиуму, тестування, заліку, виконання індивідуально-творчих та науково-дослідних завдань (підготовка доповідей з окремих тем курсу на щорічну науково-технічну конференцію викладачів, співробітників та студентів ВНТУ та інші наукові конференції та семінари, підготовка наукових публікацій, рефератів).

Методи навчання

При вивченні дисципліни використовуються:

1. Словесні методи навчання: лекції, консультації.
2. Практичні методи: практичні завдання.
3. Метод самостійного навчання.
4. Активні методи: експрес-опитування, тестування.
5. Робота з навчально-методичною літературою та інформаційними ресурсами.

Індивідуальні завдання

Кожен аспірант виконує обов'язкове індивідуальне завдання за однією із тем:

1. Аналіз методологічних підходів у педагогічних дослідженнях
2. Кількісні та якісні методи досліджень в освіті
3. Етичні аспекти педагогічних досліджень
4. Змішане дослідження в освіті: теорія і практика
5. Теоретичні моделі та їх роль в освітніх дослідженнях
6. Розробка та валідація інструментів для педагогічних досліджень
7. Інноваційні методи досліджень в сучасній педагогіці
8. Критичний аналіз існуючих педагогічних досліджень

Форми та методи контролю

Поточний контроль здійснюється у формі фронтального, індивідуального чи комбінованого контролю знань здобувачів під час лекційного заняття, тестування, колоквиуму. Під час підсумкового контролю враховуються результати здачі всіх видів навчальної роботи згідно із структурою кредитів. Підсумковий контроль знань здійснюється в кінці опанування освітнього компоненту шляхом додавання загальної кількості балів, отриманих під час навчання, або шляхом проведення диф. заліку.

Оцінювання рівня виконання індивідуальної роботи робиться на основі перевірки змісту роботи та її захисту.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів з окремих видів роботи та в цілому за модулями (в балах):

Вид роботи	Семестр 1		Разом
	M1	M2	
1. Підготовка до практичних занять	8	8	16
2. Самостійна робота	10	10	20
3. Колоквіуми	20	20	40
4. Контрольна робота	12	-	12
5. Індивідуальні науково - дослідні завдання	-	12	12
Всього за модуль	50	50	100
Всього	50	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90 – 100	A
82-89	B
75-81	C
64-74	D
60-63	E
35-59	FX незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів

Рівень компетентності	За бальною шкалою	За шкалою ECTS	Критерії оцінювання
IV Високий (творчий)	90 – 100	A	Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин; виявлено глибокі знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, сформовано необхідні практичні навички вирішувати професійні завдання щодо планування та організації педагогічних досліджень; усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального.
III Достатній (конструктивний)	82-89	B	Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин; сформовано вміння викладати основні ідеї щодо планування та організації педагогічних досліджень. Необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні

			завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального.
	75-81	C	Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин. Вміння викладати базові ідеї щодо планування та організації педагогічних досліджень, а також практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо; усі передбачені програмою навчання завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками.
II Середній (репродуктивний)	64-74	D	Програмні результати досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, виявлено знання та розуміння основних положень щодо планування та організації педагогічних досліджень; необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.
	60-63	E	Програмні результати досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання завдань не виконано або якість виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального.
I Низький	35-59	FX з можливістю повторного складання	Програмні результати не досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
	0-34	F з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Програмні результати не досягнуті. Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів за видами робіт

Рівень компетентності	За шкалою ЄКТС	Критерії оцінювання				
		Підготовка до практичних занять	Самостійна робота	Колоквіум (тести)	Контрольна робота	Індивідуальні науково-дослідні завдання
IV Високий (творчий)	A	8 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення визначенням та категоріям.	10 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення визначенням та категоріям.	18-20 б.: 90-100% правильних відповідей	11-12 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення визначенням та категоріям.	11-12 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення визначенням та категоріям.

III Достатній (конструктивний)	B	7 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені деякі несуттєві помилки, відсутні обґрунтування окремих положень.	9 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені деякі несуттєві помилки, відсутні обґрунтування окремих положень.	16-17 б.: 82-89% правильних відповідей	9-10 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені деякі несуттєві помилки, відсутні обґрунтування окремих положень.	9-10 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені деякі несуттєві помилки, відсутні обґрунтування окремих положень.
	C	6 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень.	8 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень.	15 б.: 75-81% правильних відповідей	8 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень.	8 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень.
II Середній (репродуктивний)	D	5 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань	7 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань	13-14 б.: 64-74% правильних відповідей	7 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань	7 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань
	E	4 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань, хоча і з деякими відхиленнями	6 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань, хоча і з деякими відхиленнями	12 б.: 60-63% правильних відповідей	6 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань, хоча і з деякими відхиленнями	6 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань, хоча і з деякими відхиленнями
I Низький	FX, F	0 б.: за повну відсутність відповіді	0 б.: за повну відсутність відповіді	0-11 б.: 0-59% правильних відповідей	0 б.: за повну відсутність відповіді	0 б.: за повну відсутність відповіді

Академічні права та обов'язки учасників освітнього процесу

Здобувачі та викладачі повинні дотримуватися норм забезпечення честі, гідності, взаємної поваги і довіри, рівноправності та толерантності усіх учасників освітнього процесу шляхом дотримання принципів академічної доброчесності, викладених у **«Положенні про академічну доброчесність у ВНТУ»**.

З метою запобігання та виявлення плагіату у навчальних роботах, розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування, дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань та активізація самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування слід дотримуватись норм **«Положення про запобігання академічному плагіату та порядок його виявлення у навчальних, наукових, кваліфікаційних та науково-методичних роботах у ВНТУ»**.

З метою визнання результатів навчання здобутих під час неформальної та/або інформальної освіти (що здобувалася за освітніми програмами та не передбачала присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але могла

завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій, а також освіти, яка здійснювалася у порядку самоосвіти), здобувачі можуть скористатися відповідними процедурами, наведеними у **«Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ВНТУ»**.

Здобувачі мають право оскаржити результати проміжних та підсумкових контрольних заходів, але не лише на підставі аргументованих пояснень, відповідно до **«Порядку організації та проведення заліків, диференційованих заліків, екзаменів у ВНТУ»**, а також безпосередньо звернувшись до освітнього омбудсмена, згідно **«Положення про освітнього омбудсмена з прав студентів ВНТУ»**.

З метою вирішення конфліктних ситуацій, що можуть виникнути у здобувачів із іншими учасниками освітнього процесу та/або недопущення виникнення конфліктних ситуацій слід бути обізнаним у нормах **«Кодексу етики ВНТУ»**.

Здобувачі ВНТУ мають керуватися принципом «нульової толерантності» до будь-яких проявів корупції і повинні вживати всіх передбачених законодавством заходів щодо запобігання, виявлення та протидії корупції і пов'язаним з нею діям (практикам), відповідно до **«Антикорупційної програми ВНТУ»**.

Наведені документи оприлюднені на сайті ВНТУ: <https://vntu.edu.ua/uk/public-info/zag.html>.

Рекомендована література Базові інформаційні ресурси

1. Dembitska S.V. Features of self-employment activities of students of technical specialties. Proceedings of XXXVII International scientific conference – Scientific look at the present. Morrisville, Lulu Press. 2018. P.101–103.

2. Halfdan Farstad. Competencies for Life: Some Implications for Education. UNESCO 47th International Conference on Education Quality education for all young people: Challenges, trends and priorities: Background paper to Workshop 3: Quality Education and Competencies for Life. Geneva, 8–11 September, 2004.

3. Van Loo J., & Semeijn J. Defining and measuring competences: An application to graduate surveys. Research Centre for Education and the Labour Market, Maastricht University. 2004.

4. Zimmerman, J. (2001). Can American business schools survive? The Bradley Policy Research Center Working Paper, 5 September. URL: <http://papers.ssrn.com/abstract=283112>.

5. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. Кравець О. М. Шляхи покращення професійної підготовки студентів закладів вищої освіти. Особистісно-професійне становлення педагога: монографія / Акімова О., Галузьяк В. [та ін.]. – Вінниця: Твори, 2019. – С. 91–112.

6. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В. Особливості підготовки фахівців за спеціальністю 015 «професійна освіта» у закладах вищої освіти. Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Серія педагогічна. – Вип. 24. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2018. – С. 148–150. DOI: 10.32626/2307-4507.2018-24.148-151.

7. Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Максименко Ю.Л., Пінаєва О. Ю. Шляхи

забезпечення міжпредметної інтеграції у професійній підготовці майбутніх фахівців технічних спеціальностей. Інтеграція в європейській освітній простір: діалог зі стейкхолдерами: монографія / За заг. ред.: Акімова О. В., Фрицюк В. А. Вінниця: ТОВ «Друк», 2022. С. 194–217.

8. Дубасенюк О. А. Методологія та методи науково-педагогічного дослідження: навч.-метод. посіб. Житомир: Полісся, 2016. 256 с

9. Лаппо В. В. Основи педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2016. 284 с.

10. Мартинчук О. В. Підготовка фахівця зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 430 с.

11. Науково-педагогічне дослідження : навчальний посібник для магістрантів / Укладачі: Н.Н. Чайченко, О.М. Семенов, Л.М. Артюшкіна, О.М. Рудь. Суми : СОШПО, 2015. 190 с

12. Одерій Л.П. Основи системи контролю якості навчання. К.: ІСДО, 1995. 112 с.

13. Сисоєва С. О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень : підручник. Рівне : Волинські обереги, 2013. 360 с

14. Шеремет М. К., Ленів З. П., Лобода В. В., Максимчук Б. А. Стан сформованості смарт-інформаційного критерію готовності фахівців до реалізації інклюзії в освіті. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Том 72. № 4. С. 273–285.

Додаткові інформаційні ресурси

6. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

7. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. / С.У. Гончаренко. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма „Планер”, 2010. 308с.

8. Дембіцька С., Пугач С. Удосконалення організації науково-дослідної роботи студентів як складової професійної підготовки в закладах вищої освіти. Нова педагогічна думка. – 2020. – № 4 (104). – С.21–24.

9. Дембіцька С.В. Вимоги до самоосвітньої діяльності студентів технічних спеціальностей. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Universum View 9. Pedagogical sciences». Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД». – 2018. – С.3–6.

10. Дембіцька С.В. Методичні умови розвитку педагогічної компетенції фахівців машинобудівних спеціальностей в закладах вищої освіти. Інженерні та освітні технології. – 2019. – Т.7. – №1. – С. 28–35.

11. Дембіцька С.В., Кобилянський О.В. Умови розвитку педагогічної компетенції в процесі професійної підготовки фахівців машинобудівних спеціальностей. Proceedings of XXXX International scientific conference – Science of 2018. Washington Dec 28, 2018 Outcomes. Morrisville, Lulu Press. – 2018. – P.65-68.

12. Зацерковний В.І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

13. Хриков Є.М. Методологія педагогічного дослідження: монографія: Монографія /Є.М.Хриков. – Х.: 2018. 290 с.

Інформаційні ресурси

1. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти
<http://journals.uran.ua/apppfo>
2. Верховна Рада України www.portal.rada.gov.ua
3. Вісник Національної академії педагогічних наук України •
<https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal>
4. Вісник післядипломної освіти серія «соціальні та поведінкові науки»
<http://umo.edu.ua/serija-socialjni-ta-povedinkovi-nauki>
5. Електронне наукове фахове видання «Інформаційні технології і засоби навчання»
<https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt>
6. Кабінет Міністрів України www.kmu.gov.ua
7. Міністерство освіти і науки України <https://mon.gov.ua/ua>
8. Національна академія наук України <https://www.nas.gov.ua/>
9. Національна академія педагогічних наук України <http://naps.gov.ua/>
10. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua>
11. Національний інститут стратегічних досліджень <https://niss.gov.ua/>
12. Українські науковці в світі (Ukrainian Scientists Worldwide):
<https://www.sciencecommunity.org/uk>
13. Університет менеджменту освіти <http://umo.edu.ua/>